

BİLİMADAMI VE ÖĞRETİM ÜYESİ KİMLİĞİYLE TANIDIĞIM

PROF. DR. KENAN TUNÇOMAĞ

Prof. Dr. Tankut CENTEL

Prof. Tunçomağ'ın adıyla ilk kez, kendisinin Borçlar Hukuku-Özel Hükümler kitabını okurken karşılaştım. Gerçekten, Fakültemiz üçüncü sınıfında öğrenciyken, bize borçlar hukuku-özel bölüm dersini veren hocanın bu konuda yayınlanmış bir kitabının olmayışı nedeniyle, hepimiz dışarıdan ders kitabı bulma telaşı içine düşmüştük. Herkes, rahmetli Prof. Dr. Halûk Tandoğan hocanın kitabının peşindeyken; aile dostumuz olan bir avukatın yazıhanesinde, ben de Prof. Tunçomağ'ın kitabını bulmuş ve ödünç almıştım. Zevkler ve renkler tartışılmaz; ama o tarihte, Prof. Tunçomağ'ın kitabı, bir öğrenci olarak hoşuma gitmişti ve üstelik, bu kitabı okuyarak, sınavda başarılı da olmuşum. Sonra, Hoca'nın soyadı, ender olduğu için, bana gizemli gelmişti. Benim de adıma ve soyadıma halk arasında fazlaca rastlanmadığı için, kendisine karşı bir ilgi duymuştum.

Daha sonra, son sınıfta Filiz Kitabevi'nin vitrininde, o yıl okuyacağımız ders kitaplarını satın alırken, Prof. Tunçomağ'ın "Türk İş Hukuku, Cilt I: Genel Kavramlar, Hizmet Sözleşmesi, Rekabet Yasağı Sözleşmesi" adlı kitabının 1971 yılında yapılmış ilk basısını gördüm. Kiremit rengi ile kahverengi karışımı bir renkte ve ustaca hazırlanmış dizaynıyla, ilk bakışta kapağı çok hoşuma gitmişti. Asıl hocam olan Prof. Elbir'in kitabını almışken, paraya kıyıp, Prof. Tunçomağ'ın kitabını da aldım. Her iki kitaba da çalıştıktan sonra, 1974 yılı Haziran ayındaki İş Hukuku sınavından "Pekiyi" aldım. Doğrusu, bu sonuç, zahmete değmişti.

Eserlerine yabancı olmayışıma karşılık, henüz Hoca'yla karşılaşmış değildim. Kendisiyle ilk görüşmem, İstanbul Hukuk Fakültesi Kütüphanesi'nin bir kitabının, Hoca'nın üzerinde görünmesi vesilesiyledir. Gerçekten, o dönemde derslerde başarılı, yani sınav not ortalaması iyi olan öğrenci, daha öğrenciliği sırasında lisans semineri yapabiliirdi. Ben de, üniversitede kalmayı ve birgün öğretim üyesi olmayı, daha o tarihte kafama koymuştum. Bu nedenle, doktora çalışmalarına basamak oluşturmak üzere,

lisans seminerlerine yazılmış ve İş Hukuku'nu seçip "İşyeri Kavramı" konulu bir seminer çalışmasını hazırlama görevini almıştım. Seminer ödevim için, hiç unutmam, Hueck/Nipperdey'in "Lehrbuch des Arbeitsrechts" adlı kitabının ilk cildine bakmam gerekiyordu ve bu kitap da, Kütüphane fişlerinde Hoca'nın üzerinde görünüyordu. Çekine çekine, ama sözkonusu kitaba bakma zorunluluğunun verdiği cesaretle, hiç bilmediğim Hoca'nın odasını aramaya koyuldum ve kendisini buldum. O tarihe kadar bir öğretim üyesi çalışma odası olarak, sadece rahmetli hocam Prof. Dr. İdris Küçükömer'in odasına gitmiştim. Kendisi, "İktisat" dersinden sınavda "Pekiyi" alan öğrencilerin adlarını çıkarttırmış; bir liste halinde bizleri odasına çağırarak tanımak istemişti ve ben de, bu vesileyle bir hoca odası nasıl olur, bunu görmüştüm. Bunun dışında, o tarihe kadar hiçbir hocanın odasına gitmemiştim; zaten, buna herhangi bir vesile de olmamıştı. Prof. Küçükömer'in odası, bana çok dağınık ve Prof. Tunçomağ'ınki ise, derli-toplu gelmişti. Hoca, beni ilgiyle karşıladı; sözkonusu kitabı getireceğini söyledi ve Almanca bilen biri olarak, benimle ilgilendi. Seminer çalışmamı bitirince, kendisine de bir nüsha getirmemi istedi. Ve ben, yıllar sonra birikmiş seminer çalışmaları temizlenirken, kendi çalışmamı da gördüm. Hoca, herhangi bir okuma yükümü yokken, ödevimi okumuş ve birtakım notlar almış, düzeltmeler yapmıştı.

Bugünlerde bir şirketin televizyon kanallarına verdiği reklamında, Robert Bosch'un "insanların güvenini kaybetmektense, para kaybetmeyi tercih ederim" sözü kullanılıyor. Bu sözün gerçek anlamını, ancak şimdi algılayabiliyorum. Gerçekten, Prof. Tunçomağ'ın; 15 yıllık hoca/asistan ilişkisi içinde, ne yüzüme karşı ve ne de gıyabımda, beni övücü bir söz söylediğini duymuş değilim. Ancak, doçentlik sınavından bir gün önce yanımda Prof. Dr. Seyfullah Edis'e, benim "aynı zamanda güvenilir" olduğumu söyleyerek, beni övmüştür ki, bunu unutmamış değilim. Gerçekten, Hoca, bizlere sınav kâğıtlarını, bilirkişi dosyalarını, sınav sorularını ve hizmetin görülmesine bağlı diğer birçok meslek sırrını güvenerek teslim etmiştir. Bunlarda Hoca'yı yanıltıcı hiçbir sahtekârlık yapmadım. Bu bağlamda, Robert Bosch'un anılan ünlü sözünün önemi, açıkça ortaya çıkıyor. Basit ama çok önemli bir örnek vereyim. Asistanlarınızdan biri çıkıp kendisinin tez danışmanlığını üstlenmenizi sizden istese ve siz üç yıl süreyle bunu üstlenseniz, ama sıra tez savunmasına geldiğinde gerçekte tez danışmanının siz olmayıp başkasının olduğunu öğrenseniz, artık bu kişiye güvenebilir misiniz; bunu yapanın, diğer işlerde size neler yapmayacağını, kim söyleyebilir. Hoca ise, eski asistanları olarak, hem bana ve hem de kürsümüzün değerli öğretim üyelerinden Prof. Şahlanan'a güven duyabilmiştir. Biz de, kendisine hep güven duyduk ve kendimizi güvencede hissettik.

Hoca'ya güven duymamı pekiştiren ve kendisinin çifte standart uygulamadığını gösteren, tanıdığı olduğum iki basit olayı aktarmak isterim. Gerçekten, Hoca'nın dışarıda ders verdiği yüksekokullardan birinde azılı birinin, kendi sınav kâğıdını yüksekokul idarecilerinden biriyle anlaşılıp biz sınav kâğıtlarını teslim ettikten sonra doldurduğunu saptadık. Yanıtların daha sonradan, yani biz kâğıtları idareye teslim ettikten sonra, yazıldığı ve kâğıdın sonradan doldurulduğu belliydi. Çünkü, sınav kâğıtları okunurken, son sözcüğün yanına, kapama anlamına gelen bir işaret koyar ve arada boş bırakılan yerleri de, yine Hoca'nın talimatıyla, çapraz işaretiyle kapamayı ihmal etmezdik. Biryandan da kulağımıza, ilgilinin bilmem ne ocağında başkan olduğu ve Ticaret Bakanlığı teşkilâtı bünyesinde arkalı biri olduğu dedikoduları fısıldanıyordu. İtiraz üzerine, ilkin ne yalan söyleyeyim, Hoca'nın azılı biriyle uğraşmamak için sinip geri çekileceğini sandım. Ancak, tam aksi gelişmeleri yaşadım. Hoca, önce benden gerekli bilgiyi aldıktan sonra ilgiliyi çağırdı. Bu azılı kişi, yanında yandaşlarıyla birlikte geldi, ama süklüm püklüm Hoca'nın yanından ayrıldı ve Hoca, idareye de itiraz hakkında olumsuz görüş bildirdi.

Herhangi bir dava dosyasında, diğer kişilerle birlikte bilirkişilik yapmak, son derece güven işidir. Geçmişte önemli bir kamu iktisadi kuruluşunun genel müdürü, işten çıkarılmış ve kendisi, bunun üzerine dava açmıştı. Hocalarım Prof. Tunçomağ, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'yla birlikte, bu dosyada mahkeme tarafından resmi bilirkişi olarak görevlendirilmiştim. Raportörlüğü en kıdemsiz olan kişi yaptığı için, rapor taslağını hazırladım ve düzeltip hocalarımın onaylattıktan sonra, daktilo edilmiş metni imzalaması için önce Hoca'ya götürdüm. O sırada Hoca, oldukça hatırlı biriyle telefonda görüşüyordu. Hatırlı kişi, anladığım kadarıyla, telefonda sözkonusu genel müdürün lehine raporunuzu vermemizi istiyordu. Oysa, dosya içeriğine göre durum, sözkonusu genel müdürün aleyhineydi. Hoca da, bir yandan telefonda görüşürken; diğer yandan, önüne koyduğum bilirkişi raporunu, hiçbir şey olmamışçasına imzalıyordu. Telefonu kapattıktan sonra, daha önce de bu iş için hocalarımızdan birinin, sözkonusu genel müdürün lehine ricada bulunduğunu söyledi. Bu olay bende, Hoca'nın hatır/gönül işi yapmadığı izlenimini yaratıp, kendisine olan güvenimi pekiştirmiş; diğer yandan da, raportörlüğüme olan güveni nedeniyle, beni cesaretlendirmiştir. Nitekim, bizler, hukukta güven kuramını savunur ve uygularken, gerçekte de güvenilir kişiler olmalıydık.

Prof. Tunçomağ, tanıdığım kadariyle, çevresine pek politik yaklaşmayan bir kişidir. Bu yüzden de, çevreyi umursamazlığı, yanlış algılanır. Oysa, Hoca'nın bu tutumunun temelinde, kendi bilgisine olan özgüveninin yattığını düşünmüşümdür. Gerçekten, geçmişte Hoca'nın dedikodusunu yapan ve onu çekiştiren kişilerin, en azından çoğunlukla bilimsel eserleri olmayan ya da kıt olan kişiler olduklarını, bizzat gördüm. Çağımız ise, bilgi çağıdır. Nitekim, günümüz yazarlarından Alvin Toffler, "en yüksek kalite güç, bilginin kullanılmasından ortaya çıkar"⁽¹⁾ diyerek, çağımızda en büyük gücün bilgi olduğunu vurgulamaktadır. Elinde bilgi gücünü bulunduran bir kişi de, doğallıkla, çevresine politik yaklaşma gereksinimini duymayacaktır. Ancak, Hoca; ben dahil, kimsenin kişiliğiyle oynamamıştır. Nitekim, asistanı olarak bizlere, bir kez dahi çantasını taşıtmamıştır. Gerçekten, çantası ağır olduğunda, yanında olmasına rağmen asistanına değil, çantasını hademeye taşıttırıştır.

Bilimsel eserlerimizde hep Prof. Tunçomağ'ı referans gösterdik. Kendisinin fiili iş ilişkisi/katılma kuramı (Eingliederungstheorie)/topluluk ilişkisi (Gemeinschaftsverhaeltnis, Hocamız, bunu ortaklık ilişkisi olarak çevirmiştir) gibi kavramları Alman hukukundan Türk hukukuna getirmesiyle ortaya çıkan bilimsel katkılarını, anımsatmak isterim. Hocamız, bazılarının yaptığı gibi Amerika'yı yeniden keşfetmek yerine, ileri düzeydeki Alman hukukunun gelişmelerini Türk hukukuna uyarlamayı tercih etmiştir. Nitekim, kendisinin Türk İş Hukuku ya da İş Hukukunun Esasları adlı yapıtları, büyük ölçüde, Alman iş hukuku öğretisinin klasiklerini oluşturan Hueck/Nipperdey ve Nikisch'in eserlerinden yararlanılarak oluşmuştur. Günümüzde ise, Alman iş hukuku öğretisi, küreselleşmenin etkisiyle, sözkonusu klasik yapıtları aşmış durumdadır. Türk iş hukukunun genç kuşağı olarak bizler de, artık bu klasik yapıtları aşmak zorundayız.

Kendi bilimsel gelişmelerimle ilgili olarak, Hoca'dan kanunculuk ile hukukçuluğu birbirinden ayırdetmeyi öğrenmişimdir. Gerçekten, Hoca, asıl hukukçuluğun doğru yorum yapma sanatı olduğunu bizlere öğretmiştir. Bu bağlamda, her şeyi yasalardan beklemenin yanlış olduğunu ve amaca uygun yorumla, birçok hukuki sorunun çözülebileceğini bizlere göstermiştir. Nitekim, her toplantıda birilerinin çıkıp da falanca yasanın çıkarılmasını söylediğinde veya yasal düzenleme önerdiğinde, hep Hoca'yı anımsarım. Geçmişte Hoca, toplu iş sözleşmesi yetkisinin saptanmasında referandumu kamuoyuna önerdiğinde, hep yasanın amaca uygun yorumunu esas

---

1 Toffler (çev. Çorakçı), Yeni Güçler-Yeni Şoklar, İstanbul 1992, 31.

almıştır. O dönemde, yasal değişiklik önerenler; bu arada Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun tümünden değiştirilmesine rağmen, günümüzde halâ referandum düşlerinin gerçekleşmesini beklemekle meşguller. Sonra, Hoca, karşıt kavram kanıtının (argumentum a contrario) her zaman kullanılamayacağını; her şeyin mutlaka bir aksinin olmayacağını ve ancak amaca uygun düştüğü takdirde ve ölçüde, karşıt kavram kanıtına başvurulabileceğini, haklı olarak savunmuştur. Günümüzde bazı çevreler ise, anayasada ve yasada herhangi bir açık düzenlemeye raslanılmadığında, hemen bundan yasakoyucunun istenilene cevaz verdiği veya istenileni yasaklamadığı sonucunu çıkarmaktalar. Memur sendikacılığıyla ilgili tartışmalarda, bunu sıkça yaşadık. Oysa, "pencereden atlanmaz" biçiminde bir kuralın yazılı olmamasına rağmen, gerçekte kimse zorunluk olmadıkça pencereden kendisini atmamaktadır.

Prof. Tunçomağ'dan, öğretim üyesi (hoca)/asistan/öğrenci ilişkilerinin nasıl olması gerektiği konusunda, geçmişte çok şey öğrenmişimdir. Asistan olarak; Hoca'dan O istemedikçe karşısında oturmamayı ve oturunca da başköşeye yerleşmemeyi, kendisi elini uzatmadıkça el uzatmamayı, kendisi hatır sormadıkça hatır sormamayı ve sorduğunda da teşekkür etmekle yetinmeyi, hizmetin gereği ve zorunluluğu olmadıkça bilgi kontrol eder biçimde kendisine soru sormamayı, başkalarının yanında asistan (yardımcı) olduğumuzu unutup Hoca'nın önüne çıkar biçimde konuşmamayı, kendisinin yanında yürürken tanıdık birine rasladığımızda Hoca'yı ortada bırakıp tanıdık kişiyle sohbe dalmamayı, her zaman kendi işimizin değil kürsünün (Hoca'nın) işinin öncelik taşıdığını ve tatilde de olsak hocanın kitap tashihlerinin yapıp özveride bulunmak gerektiğini öğrendim. Öğrencilerle ilgili olarak da; sınavda rasgele öğrencinin yerinin değiştirilemeyeceğini, sınavda yüksek sesle duyuru yapılacaksa salon başkanından izin alınacağını, zorunluk olmadıkça sınavda öğrenciyle konuşulmayacağını, sınavda hatalı davranan öğrencinin rencide edecek biçimde uyarılmamasını, öğrencilere haşin davranılmayacağını ama bizi rahatlıkla istismar edecek kişinin öğrenci olabileceğini de kafama yerleştirdim. Bütün bu bilgi ve davranış kurallarının geniş bir listesini yapmak mümkün. Benim burada sadece belirtmek istediğim nokta ise, belirtilen meslek kurallarına disiplin içinde uyulduğu takdirde, hizmetin kaliteli biçimde verilebileceği ve bu meslek içinde gelişmelerin yaşanabileceğidir. Nitekim, özellikle 1980 sonrasında belirtilen meslek kurallarının hiçe sayılışı, günümüz üniversitelerindeki insangücü kaynağının bugünkü erozyonunu beraberinde getiren temel etkenler içinde yer almaktadır. Gerçekten, çevremizdeki eskinin asistanı bugünün araştırma

görevlilerine bir bakalım. Bunlar içinde, "biz tatilde hocanın kitap tashihini yapamayız" diyerek matbaadan düzeltmeleri almayanları, sınava girerken "hocam, falanca konuyu bana bir anlatır mısınız" diye istekte bulunanları, siz elinizi uzatmadan elinizi sıkmaya kalkanları, size hatır soranları, odanıza gelip başköşeye yerleşip oturanları, kaytarıp üzerinden iş atanları, haklı bir gerekçesi olmadan fakülteye gelmeyip dışarıda çalışanları, sınavda salon başkanı sizken kürsüde oturanları, sınavda öğrencinin kişiliğini hiçe sayanları ve daha nicelerini bulmak mümkündür. Bu tür densizliklerin, geçmişte günümüze oranla, daha az tolere edildiklerini sanıyorum.

Günümüz öğretim üyelerinin davranışlarındaki erozyonun da, bunda önemli ölçüde etkili olduğunu, gözardı etmemek gerekir. 1980 sonrasında öğretim üyelerinin birçoğu; maddi yaşam koşullarının da zorlamasıyla, asıl görev yerlerinin üniversite olduğunu ve insan yetiştirmenin, üniversitelerin kaynağını oluşturduğunu nedense birden gözardı ediverdiler. Asistan olarak yanına girmeye hazırlandığım sıralarda Prof. Tunçomağ ise, benden tek birşey istemiştir. Bu da, asistanlık sırasında dışarıda çalışmamamdır. Ben de, hiç duraksamadan, kendisine bu sözü vermişimdir. Bunun gibi, Hoca'nın dışarıya yönelişi, ancak emekliliğinden yaklaşık on yıl öncesine raslar. Dışarıya yönelmesinde de, emeklilikten sonra evde oturmama düşüncesinin etkili olduğunu sanıyorum, ki bunda kendisine hiçkimse hakvermemelik edemez.

Üniversiteye bağlılık konusunda, Hoca'dan, fakülteye düzenli devam etmeyi öğrendik. Gerçekten, kendisi, önemli bir mazereti olmadıkça her zaman fakültede bulunmuş ve çoğu kez de, herkesten sonra fakülteden ayrılabilmiştir. Bunu, Hoca'nın geçmişteki hademelerine de sorabilirsiniz. Bizler de, kendisinden önce gelmeye ve kendisiyle birlikte veya kendisinden sonra fakülteden çıkmaya dikkat ederdik. İzin almadan kendisinden önce fakülteden ayrılmamız ya da önemli bir mazeretimiz olmadıkça fakülteye gelmememiz, sözkonusu değildi. Bazıları, bunu çok katı ya da anlamsız bulabilir. Ama devam alışkanlığını daha o zamandan Hoca'dan edinemeseydik, bugün bizler de bazıları gibi fakülteye gelmeyip evimizde veya yazıhanemizde/şirketteki odamızda oturur olurduk. Onun için, bu konuda Hoca'ya çok şey borçluyuz.

Bazıları hocanın asistanına yaptırdığı kitap tashihini, çok yararsız bulabilir ve hatta, angarya niteliğinde görebilir. Ancak, şahsen, Hoca'nın matbaadan gelen kitap tashihlerinden çok şey öğrenmişimdir. Gerçekten, kadro bulunamaması nedeniyle Hoca'nın yanında, altı ay süreyle fahri asistanlık yaptım. Sonra, kadro kanunu çıktı ve ben, asistan olarak kürsüde göreve

başladım. Bu süre zarfında, Hoca'nın 1.350 sayfalık "Türk Borçlar Hukuku, Cilt I: Genel Hükümler" adlı eserinin, 1976 yılı basısının düzeltmeleri yapılmış ve bunu yine 1.450 sayfalık "Türk Borçlar Hukuku, Cilt II: Özel Borç İlişkileri" adlı bir diğer eserinin 1977 yılı basısının düzeltmeleri izlemiştir. Daha asistanlığın başında bu denli bir yükü karşılaştınca, doğrusu ne yalan söyleyeyim, biraz gözüm korkmuştu. Yıllar sonra ise, bu düzeltmelerin bana kazandırdıklarını çok daha iyi bir biçimde görebiliyorum.

Sosyal güvenlik hukukunu, bana Prof. Tunçomağ sevdirmiştir. Gerçekten, kürsüye asistan olarak girmemden sonra, baştan itibaren beni bu alana doğru yönlendirmeye çalışmıştır. Türk sosyal güvenlik mevzuat metinlerini toplatmış ve daha sonra bunları, ikimizin adı altında yayınlamıştır. Bugünkü mevzuat derlemelerimin orjini, o yıllara aittir. Genelde mevzuat derlemeleri, hep küçümsenir. Oysa, bir hukuk dalında yapılacak çalışmaların temelini, bu tür mevzuat taramaları oluşturur. Gerçekten, bu tür çalışmalar, öncelikle bir envanter çalışması niteliğindedir. Bu konuda, Hoca'nın "azı yapamayan, çoğu hiç yapamaz" sözünü hiç aklımdan çıkarmamışımdır. Nitekim, bir alanda çalışacak kişilerin, öncelikle mevzuatı çok iyi bilmesi gerekir. Bunun da yolu, mevzuat tarama ve derlemelerinden geçer. Mevzuat derlemelerine dudak büküp küçümseyen bazılarının, bugün yazdıkları bir ders notunun dahi olmadığını görüyoruz.

Hoca'nın "Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar" adlı kitabı yayımlandığında, büyük bir zevkle almış ve okumuştum. Sosyal güvenlik hukukuna yönelmemi sağlayan etkenlerden birisi de, anılan kitabın çekiciliğidir. Bu kitabın, Saymen/Ekonomi'nin "Sosyal Sigortalar Tatbikatı" adlı eserinden sonra, ülkemizde hatırı sayılır ilk ve tek sosyal sigorta kitabı olduğu düşünülecek olduğunda; belirtilen etkinin kaynaklarını yakalamak mümkündür. Ekonomi/Ulucan'ın çıkardıkları İHU (İş Hukuku Uygulaması), bizlerin karar tahlillerimizi yayınladığımız ilk yer olmuştur. İHU içinde yaptığım karar tahlillerini, sosyal sigortalara ilişkin karar tahlilleri oluşturmuştur. Yine, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Millî Komitesi'nin yıllık geleneksel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi Semineri çerçevesinde verdiğim tebliğler de, bir tanesi hariç, sosyal sigortalara ilişkindir. Bugün halâ, sosyal sigorta derslerini de büyük bir zevkle veriyorsam, tüm bunları Hoca'ya borçluyum. Günümüzde iş hukukunu bilen bazı öğretim üyeleri, sosyal güvenlik hukuku hakkında hiçbir özgün bilgiye sahip değildir. Oysa, bu iki hukuk dalının birbirinden ayrılması, kolay değildir. Sosyal güvenlik hukukunu bildiklerini sanan bazıları da, daha dünyada ilk sosyal güvenlik yasasının nerede çıkarıldığını bilmeden, sosyal güvenlik alanında

kitap yazmıştır. Ve bu kişiler, günümüzde otorite olarak tanınmaya devam ediyorlar. İşte, böyle bir ortamda Hoca, bizlerin kulaktan duyma değil yerleşmiş bilgilerle ortaya çıkmamız için çalışmıştır. Bunda başarılı olduğunu da, rahatlıkla söyleyebilirim.

Okuyucu şimdi, tüm bu olumlu yönlerine karşı, Hoca'nın geçmişte bana göre hiç mi hata yapmadığını, haklı olarak soracaktır. Yanında çalıştığım 15 yıl içinde, Hoca'nın Fakülte Dekanlığı ve Baro Başkanlığı gibi yöneticilik görevlerine adaylık niyetini, içimden hiç mi hiç onaylamadım. Çünkü, asistanı olarak, bu gibi yerlere geldiğinde Hoca'nın bilimsel çalışmalarının sona ereceğinden korkuyordum. Nitekim, 11 yıl süreyle Harvard Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı görevini yürütmüş olan Prof. Rosovsky, konuyla ilgili olarak, "... Bu işler gerçek anlamda bir yetki ve parasal ödül içermediği gibi insanın enerjisini de tüketir. En iyi bilim adamlarından bir kısmı bu tür işlerden kurtulmayı başarırlar; çünkü zamanlarını idari işlere harcayamayacak kadar değerli oldukları kabul edilir."⁽²⁾ demektedir. Biz de dekanın asistanı olsak, bazılarının gözünde forsumuz artardı; görev yükümüz de azalardı. Ancak, Hoca'nın seçilmesi, bizim için fiilen ondan kopmak ve ayrılmak anlamını taşıyacaktı. Hoca'dan kopmayı ise, hiç düşünmedik ve de istemedik. Hoca yönetime geçseydi, Fakültemizde ve İstanbul Barosu içinde bazı iyi şeyler yapılmaz mıydı diye de, zaman zaman aklımdan geçirmişimdir. Kuşkusuz yapılırdı. Buna karşılık, hukuk biliminin kaybının ne olacağını da düşünmek gerekiyordu. Her şeye rağmen, bilim adına, Hoca'nın geçmişte yönetici durumuna gelmediğine, şahsen çok memnunum.

Prof. Tunçomağ'ın bilimadamı ve öğretim üyesi yanıyla ilgili anılarımı, fazlaca uzatmadan bitirmek istiyorum. Örnekleme ve tipler, bir yana bırakılacak olduğunda; Hoca'nın, genç iş hukukçuları kuşağına iyi bir örnek oluşturduğu kanısındayım. Kendisine şükranlarımı sunuyor ve nice uzun, sağlıklı, mutlu yıllar diliyorum.

2 Rosovsky, Üniversite-Bir Dekan Anlatıyor, Ankara 1996, 15.